

Coaches aan het woord

Verandert het corona virus alles?

Verschillen in de wereld zijn zeer groot. Woon je in een gedigitaliseerd land met veel sociale wetten en veel staatssteun, of sta je in de sloppenwijken van Brazilië, Zuid-Afrika of India waar ouders elke dag de deur uit moeten om die avond wat te eten te hebben voor de kinderen?

Het spreekt voor zich dat effecten van corona niet zijn samen te vatten in enkele alinea's.

Toch hier een poging uit te zoomen in plaats en tijd.

Eerst het laatste nieuws over corona.

Achterstandswijken in de UK waar de vaccinatiegraad laag is, zien een flinke toename van de Indiase variant (B.1.617.2) met als gevolg dat Duitsland weer extra quarantaine maatregelen oplegt aan reizigers uit de UK.

Wereldwijd ligt het aantal coronadoden nu tussen de 7 en 13 miljoen. De spreiding is groot omdat in veel landen niet getest wordt en niet geregistreerd wordt waaraan mensen overlijden. Zo is het officiële dodental van Latijns-Amerika en de Caraïben dit weekend de 1 miljoen gepasseerd, maar in werkelijkheid kan het een veelvoud hiervan zijn.

Uitzoemend in de tijd:

In 1918 stierven 17 miljoen mensen aan de Spaanse griep met als hoogste schatting 50 miljoen doden. Op de wereldbevolking van toen (1,65 miljard) is dat 1,03 tot 3 % procent. Op de wereldbevolking nu van 7,8 miljard mensen kunnen we 0,09 tot 0,17 % coronadoden becijferen. Corona verandert mensen en verandert samenlevingen. Wat zal hiervan zichtbaar blijven aan disruptie dat specifiek aan deze pandemie is toe te schrijven? Kijkend naar De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals) dan zie ik weinig goed nieuws.

Enkele punten uitgelicht (* nummer is het SDG nummer):

1. (* 2) De VN-voedselhulp organisatie (WFP) voorspelde in 2020 de grootste humanitaire crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Er zijn meer conflicten, natuurrampen (sprinkhanenplaag Oost-Afrika) en veranderde weerpatronen, en de coronapandemie kwam daar nog eens bij. Mensen in conflictgebieden en in vluchtelingenkampen worden het zwaarst getroffen, als ook de landen die sterk afhankelijk zijn van geïmporteerd voedsel.
2. (* 3) Gezondheidsverschillen en welvaartverschillen nemen toe. Ondanks COVID-19 Vaccines Global Access (Covax) zijn de verschillen in vaccinbeschikbaarheid tussen rijke en arme landen enorm. Vooral Afrikaanse landen hebben nog een lange weg te gaan. De beelden uit India en Brazilië waar zuurstof,

bedden en medicijnen te kort schieten maken "code zwart" zichtbaar en voelbaar. Pharos zegt al jaren dat oorzaken en gevolgen van gezondheidsverschillen samenhangen (stressfactoren, slechte leefomstandigheden). Het hangt er maar vanaf waar je wieg gestaan heeft.

3. (* 5) Onderwijs en vorming; een leven lang leren heeft direct hiermee te maken. Zelfs binnen ons land toonde de kansenatlas over sociale ongelijkheid (maart 2021) aan dat verschillen op de basisschool al sterk bepalend zijn voor het opleidingsniveau, de baankansen en het inkomen later. Het hangt er maar vanaf waar je wieg gestaan heeft.

Corona onderstreept dit alleen maar.

Uitzoemend in plaats en tijd ben ik optimistisch wat betreft de veerkracht van mensen en van kinderen in het bijzonder. Helaas is veerkracht niet een eigenschap die eenieder gegeven is. Ook hier geldt dat juist de meest kwetsbaren door de coronamaatregelen het meest aan veerkracht inboeten. Zo nam tijdens de lockdown het aantal meldingen van huiselijk geweld toe. Die toename van huiselijk geweld zal ook plaats hebben daar waar geen meldpunt bestaat.

4. (* 8) Fatsoenlijk werk en economische groei, ofwel een eerlijkere en gezondere economie.

Volgens Piketty was er vanaf de Tweede Wereldoorlog tot de jaren 80 een redelijk rechtvaardige inkomensverdeling. De afgelopen 50 jaar is de relatie tussen "waarde toevoegen" en het inkomen van mensen sterk afgenomen. Oorzaken hiervan zijn divers. Om er enkele te noemen: de introductie van wanproducten op de beurzen (swaps, put-opties, ed), de diensteneconomie gevestigd op digitale monopolyposities van de BIG-5, monetaire verhoudingen, opkomst van cryptocurrency, beleid van de FED en het EMS om inflatie te beteugelen, en zo zijn er wellicht nog meer.

Op het thema "een meer rechtvaardige economie" is er hoop die indirect wel gevoed wordt door corona. We beseffen dat het niet verstandig is om opeengestapelde levende dieren te verhandelen op markten in het verre oosten, dat het niet zinvol is om voedsel over de wereld heen en weer te slepen, en dat het op mega-industriële schaal levende dieren houden vraagt om problemen. We weten weer dat het slimmer is om een aantal zaken per continent of per regio te regelen. Door een tekort aan chips kan de electronica- en auto-industrie niet vooruit en door een tekort aan bouwmaterialen worden nieuwbouw en renovaties vertraagd. Of het nu het productietekort is of het opkoopbeleid van de VS, het gaat om gevolgen van de pandemie en van handelscompetitie (om het woord handelsoorlog te vermijden). Kortom: "Think global, act local" lijkt als adagium te worden: "Think global, produce local".

Voorlopig wil ik geloven dat er meer evenwichtigere economieën ontstaan door meer regionale bedrijvigheid en werkgelegenheid. Dat het milieu gebaat is bij minder verplaatsingen van goederen en personen, dat staat buiten kijf.

Nieuwe thema's hebben een "geopolitiek" facet gekregen, en dan bedoel ik niet defensie of cybersecurity. De lokalisering van vaccinfabrieken (inclusief halffabricaten) staat in een nieuw daglicht. DSM en VDL zorgen er inmiddels voor dat

op eigen bodem nooit meer een tekort aan mondkapjes zal zijn. En misschien heeft het patenteren van vaccins zijn langste tijd gehad: op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zou dat per direct gestopt moeten worden.

5. (* 9) Digitalisering en technologisering krijgt versnelling.
Sectoren waar digitalisering een feit is konden tijdens corona redelijk verder. Mensen deden hun werk van huis uit. Vergaderingen, klantcontacten, inkoop en verkoop, het bank- en verzekeringswezen, de rechtspraak, het notariaat, maar ook onderwijs en zorg (diagnostiek en monitoring) vonden voortgang dankzij ICT. Op dit punt kunnen we hopen op "leapfrogging" in laagontwikkelde landen. In de jaren 80 gebeurde dat met mobiele telefonie in Saoedi-Arabië en eerder in dit millennium in een aantal Afrikaanse landen. De generatie zwarte bakelieten draaischijftelefoon werd overgeslagen. Bij een volgende oversprong denk ik aan betaalbare elektronische hulpmiddelen die mensen helpen te alfabetiseren en te emanciperen - overal ter wereld.
6. (* 13) Klimaatverandering en de weg naar werkelijke duurzaamheid.
Het realiseren van rentmeesterschap in deze eeuw is de grootste en de belangrijkste opgave.
Door de lockdowns hebben we met waarnemingen vanuit de ruimte kunnen zien hoe schoon de lucht kan zijn. Hoeveel asfalt we als Nederland er nog bij gaan krijgen en of vanaf Lelystad Airport ooit gevlogen gaat worden zou ik niet durven zeggen.
Corona heeft het bewustzijn voor natuur en milieu vergroot. Investerings worden heroverwogen en fossiel vrije energie krijgt meer prioriteit. Door corona hebben we ongewild een paar jaar extra de tijd om oplossingen te vinden voor duurzame energie en voor het milieu. In alle miljardensteunpakketten hadden zeker meer en hardere duurzaamheidsvoorwaarden opgenomen kunnen worden, in het bijzonder te noemen Air France KLM.

Tenslotte.

Wat niet beïnvloed wordt door corona is het meest hardnekkige verschil tussen mannen en vrouwen dat valt onder het begrip machtsafstand (* 5). Wat evenmin door corona verandert is het gebrek aan solidariteit binnen het Angelsaksisch kapitalisme: het dominerend idee dat het eigen belang nastreven uiteindelijk het algemeen belang dient.

Over religie en religiositeit heb ik geen globaal beeld of idee. Het is zeer wel voorstelbaar dat de behoefte aan religie is toegenomen. Dat is wat anders dan een feitelijke toename (op de wijze waarop we menen religiositeit te kunnen meten).

Of het gemeenschappelijk welzijn, het "bonum commune" echt anders wordt door corona? Ik zou het niet met zekerheid durven zeggen. Als dit wetenschappelijk onderzocht wordt dan is het goed te beseffen dat we nu collectief onze "thermostaat" (referentiewaarde) naar beneden hebben bijgesteld, waardoor het hierna alleen maar beter kan worden.

Bronnen

<https://sdgs.un.org/goals>

<https://www.newscientist.nl/blogs/wereldwijd-tekort-aan-computerchips-hoe-komt-het-en-hoe-lang-gaat-het-duren/>

<https://www.quotenet.nl/zakelijk/a33354685/hoe-de-grote-techgiganten-als-apple-en-amazon-hun-miljarden-binnenhalen/>